

Handelingsgericht en opbrengstgericht werken (OGW)

1-ZORGRROUTE

Deze kaart biedt een aantal indicatoren om bij de uitvoering van de stappen uit 1-zorgroute op groepsniveau en op schoolniveau de kwaliteit te monitoren en te verbeteren. Het biedt de leraar, het schoolteam, de intern begeleider en de schoolleider mogelijkheden om over de kwaliteit van het handelen te reflecteren en werkpunten vast te stellen om het handelen binnen 1-zorgroute te verbeteren.

1-Zorgroute biedt veel mogelijkheden voor doelgericht en opbrengstgericht werken. Het is daarbij van belang om de ambities van de school te linken met de doelen in het groepsplan. Aan deze aspecten wordt ook aandacht besteed in deze kwaliteitskaart.

Deel A heeft betrekking op het handelingsgericht werken in de groep. Deel B richt zich op de ondersteuning van het handelingsgericht werken op schoolniveau.

Het is goed om met behulp van deze kwaliteitskaart eerst integraal de stappen uit 1-zorgroute door te lopen en daarna verdiept naar stappen te kijken die extra aandacht nodig hebben.

1-zorgroute is een project van WSNS+ en te bestellen bij www.lcowijzer.nl.

A. HANDELINGSGERICHT WERKEN IN DE GROEP

A.1 Systematisch en actueel de vorderingen en ontwikkeling van leerlingen volgen

1. Leraren nemen systematisch en regelmatig (methodeonafhankelijke en methodegebonden) toetsen af om de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen te volgen.
2. Leraren analyseren en interpreteren de toetsresultaten teneinde zicht te krijgen op de opbrengsten van hun onderwijs en op het ontwikkelingsperspectief en de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
3. Leraren observeren de interacties tussen en met leerlingen en de effecten van hun onderwijsaanbod.
4. Leraren voeren gesprekken met kinderen om vanuit hun perspectief zicht te krijgen op hun onderwijsbehoeften en om hen actief te betrekken bij hun ontwikkeling en mede-eigenaar te maken van de aanpak. *
5. Leraren voeren gesprekken met ouders om vanuit hun perspectief zicht te krijgen op de onderwijsbehoeften van hun zoon/dochter en om, passend bij de mogelijkheden van de ouders, met hen samen te werken rondom de ontwikkeling van hun kind. *
6. Leraren verzamelen, analyseren en interpreteren systematisch gegevens over leerlingen ten aanzien van hun sociaal-emotionele ontwikkeling en werkhouding/taakaanpak, teneinde in pedagogisch opzicht zicht te krijgen op hun onderwijsbehoeften.
7. Leraren brengen bij het verzamelen van gegevens over leerlingen niet alleen hun belemmerende factoren in kaart, maar ook hun mogelijkheden, talenten, positieve kwaliteiten en stimulerende factoren, zowel ten aanzien van de basisvaardigheden taal en rekenen als de werkhouding/taakaanpak en sociaal-emotionele ontwikkeling.*
8. De leraren verzamelen en ordenen bovenstaande gegevens van alle leerlingen in één of meerdere (digitale) groepsoverzicht(en).

* Indicator 4, 5 en 7 behoren tot de grondhouding van elke leerkracht en zijn tenminste van toepassing op leerlingen die extra aandacht nodig hebben (zie A.2).A.3 De onderwijsbehoeften van leerlingen benoemen

A.2 Leerlingen signaleren die extra aandacht nodig hebben

9. Leraren signaleren op basis van de verzamelde gegevens vroegtijdig leerlingen in het groeps-overzicht die de komende periode extra instructie, ondersteuning en/of begeleiding nodig hebben om de gestelde doelen te bereiken, dan wel excellente leerlingen die extra uitdaging nodig hebben om aanvullende doelen te bereiken.
10. Leraren signaleren leerlingen die qua gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en werkhouding extra aandacht nodig hebben.
11. Leraren maken bij het signaleren van leerlingen gebruik van standaarden, criteria en ijkpunten die in school afgesproken zijn ten aanzien van de (leer)ontwikkeling van leerlingen.
12. Leraren onderzoeken proactief welke doelen en cruciale leermomenten de komende periode aanbod komen en signaleren op basis van de verzamelde gegevens welke leerlingen extra instructie, ondersteuning en begeleiding nodig hebben bij het behalen van deze doelen en het passeren van deze cruciale leermomenten.

A.3 De onderwijsbehoeften van leerlingen benoemen

13. Leraren stellen op basis van de verzamelde gegevens in het groepsoverzicht de onderwijsbehoeften van leerlingen vast en geven daarbij aan welke doelen de komende periode voor een bepaalde leerling nagestreefd worden en wat deze leerling (extra) nodig heeft om die doelen te bereiken. *

14. Leraren benoemen de onderwijsbehoeften doelgericht, meetbaar, realistisch en tijdgebonden. De onderwijsbehoeften van leerlingen zijn zodanig benoemd dat zij concreet richting geven aan het handelen van de leraar.

15. Leraren besteden bij het benoemen van de onderwijsbehoeften ook aandacht aan het gedrag, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de werkhouding van de leerlingen.

* Bij de keuze voor een convergente differentiatievorm hoeven enkel de onderwijsbehoeften van leerlingen benoemd te worden die de komende periode extra aandacht nodig hebben (zie A.2).

A.4 Het onderwijs afstemmen op verschillen in onderwijsbehoeften tussen leerlingen

16. Leraren stemmen hun instructie, aanbod, verwerking en onderwijstijd af op de verschillen in ontwikkeling en onderwijsbehoeften tussen leerlingen. *

17. Leraren clusteren op basis van de in het groepsoverzicht verzamelde gegevens op een effectieve en haalbare manier leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften, op een wijze waarin op basis van de gestelde doelen een goede instructie en een goede afstemming van het onderwijs op leerinhouden, verwerkingsopdrachten en onderwijstijd gewaarborgd zijn. *

* In de praktijk kan de leraar tijdens een les (naast het basisaanbod) via convergente differentiatie maximaal twee tot drie instructiegroepjes effectief instructie en feedback geven. Natuurlijk kunnen, verdeeld over de dagen van de week, meerdere groepjes extra aandacht krijgen.

A.5 Doelgericht het groepsplan opstellen

18. Leraren stellen, met als onderlegger het groepsoverzicht, voor de komende periode op basis van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en de gekozen clustering een groepsplan op, waarin voor een nader te specificeren periode het aanbod aan alle leerlingen beschreven staat.

19. Leraren hebben in het groepsplan, met als richtlijn de ambities van na te streven leerdoelen geformuleerd op schoolniveau, op basis van hoge verwachtingen van de (leer)ontwikkeling van leerlingen de doelen concreet, meetbaar, realistisch en uitdagend/stimulerend beschreven. Leraren maken hierbij gebruik van leerlijnen en hebben zicht op cruciale leermomenten in de leerlijn.

20. Leraren geven (per instructiegroep) bij de 'inhoud' van het groepsplan leerstof aan die aansluit bij de gestelde doelen en de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

21. Leraren geven (per instructiegroep) bij de 'methodiek/aanpak' in het groepsplan aan welke (extra) instructie, welke (extra) begeleiding zij geven en hoe zij daarbij gebruik maken van motiverende en activerende werkvormen.

22. Leraren geven bij de 'organisatie' in het groepsplan aan hoeveel tijd zij per week in het rooster ingepland hebben voor het uitvoeren van het groepsplan, hoe vaak per week groepje(s) leerlingen extra instructie en begeleiding ontvangen en hoeveel extra onderwijstijd zij daarbij in het rooster krijgen.
23. Leraren geven (per instructiegroep) bij de 'evaluatie' in het groepsplan aan op welke wijze zij willen gaan evalueren of de gestelde doelen bereikt zijn en hoe daarbij de leerlingen betrokken worden.
24. Leraren stellen (incidenteel), als een leerling een bijzonder aanbod nodig heeft dat zich niet laat specificeren in een groepsplan, doelgericht een (tijdelijk) individueel handelingsplan op. Ouders en leerling zijn betrokken bij het opstellen en evalueren van dit plan.

A.6 Het groepsplan uitvoeren

25. Leraren maken dagelijks gebruik van het groepsplan. Het is een werkdocument dat in hun klassenmap zit.
26. Leraren baseren doelgericht hun dag- of weekplanning op het groepsplan.
27. Leraren stemmen bij de uitvoering van het groepsplan hun instructie, begeleiding en verwerking af op de onderwijsbehoeften van (groepjes) leerlingen en houden leerlingen taakbetrokken en gemotiveerd.
28. Leraren besteden tijdens de uitvoering van het groepsplan op een effectieve wijze de geplande onderwijstijd en bieden indien nodig (groepjes) leerlingen extra onderwijstijd aan. De leraar maakt effectief gebruik van alle ondersteuning die hem in de klas vanuit de schoolorganisatie geboden wordt.
29. Leraren houden tijdens de uitvoering van het groepsplan de voortgang bij en stellen indien nodig het groepsplan tussentijds bij.
30. Tijdens de uitvoering van de groepsplannen vinden regelmatig klassenbezoeken plaats door de intern begeleider en/of leidinggevend(en), teneinde zicht te hebben op en/of de leraren te begeleiden bij het doelgericht uitvoeren van het groepsplan en bij het afstemmen van hun instructie, aanbod, onderwijstijd en klassenmanagement op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

A.7 Het groepsplan evalueren

31. Leraren geven na afloop in de kolom 'evaluatie' van het groepsplan aan of de gestelde doelen bereikt zijn.
32. Leraren reflecteren op de uitvoering van het groepsplan en gaan na welke aanpassingen de komende periode nodig zijn.
33. Leraren reflecteren in relatie tot hun instructie, aanbod, verwerking en onderwijstijd op wat de behaalde resultaten en opbrengsten van het groepsplan zijn.

A.8 Groepsbesprekingen

34. Na afronding van elke cyclus vinden in school groepsbesprekingen plaats, waarin (tenminste) de leraar en de intern begeleider aanwezig zijn. De intern begeleider leidt de groepsbespreking. De bespreking is gericht op het handelen van de leraar met betrekking tot het afstemmen van het onderwijs in zijn/haar groep op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
35. Tijdens de groepsbespreking wordt het vorige groepsplan geëvalueerd en besproken wat de behaalde resultaten en opbrengsten zijn. Ook worden de behaalde resultaten afgezet tegen de doelen die op schoolniveau zijn uitgewerkt om leerling-resultaten te verbeteren.
36. Tijdens de groepsbespreking worden op basis van het groepsoverzicht aandachtspunten voor de hele groep en voor de gesignaleerde leerlingen besproken.
37. Tijdens de groepsbespreking worden op basis van het groepsoverzicht onderwijsbehoeften van (bepaalde) leerlingen verhelderd of aangescherpt.
38. Tijdens de groepsbespreking wordt de clustering van leerlingen (op zijn uitvoering en uitvoerbaarheid) besproken.
39. Tijdens de groepsbespreking wordt het nieuwe groepsplan (op zijn uitvoering en uitvoerbaarheid) besproken.
40. Tijdens de groepsbespreking worden, indien nodig, leerlingen tijdig aangemeld voor de leerlingenbespreking (of zorgteam van school). Het betreft onder meer leerlingen die (herhaald) onvoldoende profiteren van de extra zorg die zij ontvangen hebben, leerlingen met vragen over hun ontwikkelingsperspectief en specifieke onderwijsbehoeften, leerlingen met vermoedens van een ernstige problematiek of stoornis of vermoedens van problematiek in de thuis- of buurtsituatie.
41. Leraren dragen bij de overgang van leerlingen naar een nieuwe groep op basis van het meest recente groepsoverzicht en groepsplan informatie over ten aanzien van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en over de wijze waarop het onderwijs daarop het beste afgestemd kan worden.

A.9 Leerlingenbesprekingen (besprekingen zorgteam school)

42. Voorafgaand aan de leerlingenbespreking vindt een gesprek met de ouders plaats en worden hun verwachtingen en vragen in kaart gebracht.
43. In de leerlingenbespreking zijn tenminste de intern begeleider en leraar aanwezig.* De begeleidingsvraag van de leraar staat centraal. De bespreking is gericht op het handelen van de leraar.
44. Tijdens de leerlingenbespreking worden het ontwikkelingsperspectief en de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling vastgesteld of gemonitord en nagegaan hoe de leraar in een groepsplan en/of individueel handelingsplan hieraan tegemoet komt. Er worden afspraken gemaakt over het evalueren of de gestelde doelen bereikt zijn.
45. In of vanuit de leerlingenbespreking wordt, indien nodig, de expertise van externe partners ingeroepen teneinde de vraag van een leerling, leraar en/of ouders te kunnen beantwoorden. School onderhoudt hiertoe een structurele samenwerking met externe partners in onderwijs en zorg in de regio (bijvoorbeeld het ZAT).

46. Na afloop van de leerlingenbespreking vindt een gesprek met de ouders plaats over wat de bevindingen zijn, welke besluiten en afspraken gemaakt zijn en op welke wijze school en ouders kunnen samenwerken.

* Vaak zijn (in een zorgteam van school) ook externe deskundigen aanwezig.

B. ONDERSTEUNING HANDELINGSGERICHT WERKEN OP SCHOOLNIVEAU

B.1 Leerlijnen en leerlingvolgsysteem

1. In school zijn gerelateerd aan de kerndoelen en referentieniveaus taal en rekenen vanaf groep 1 t/m 8 doorgaande leer- en/of ontwikkelingslijnen aanwezig waarmee leraren doelgericht hun onderwijs plannen en evalueren. Deze leer- en ontwikkelingslijnen zijn gekoppeld aan doelen die het schoolteam heeft geformuleerd om hun ambities aan te geven ten aanzien van te behalen taal/lees- en rekenresultaten.
2. In school is vanaf groep 1 t/m 8 een samenhangend leerlingvolgsysteem van genormeerde instrumenten en procedures aanwezig dat leraren gebruiken voor het volgen van de leervorderingen en de ontwikkeling van de leerlingen. Dit leerlingvolgsysteem omvat ook instrumenten om de sociaal-emotionele ontwikkeling en de werkhouding en taakaanpak van leerlingen te volgen.
3. De school spreekt met ouders systematisch over de vorderingen en de ontwikkeling van hun kinderen.

B.2 Transparante onderwijszorg

4. Er zijn in school afspraken gemaakt over de frequentie waarin groepsoverzichten en groepsplannen opgesteld worden. De groeps- en leerlingenbesprekingen zijn opgenomen in de jaarplanning.
5. De onderwijszorg in school wordt gecoördineerd door de intern begeleider. De intern begeleider beschikt over voldoende competenties, is voldoende gefaciliteerd en heeft een coachende rol naar leraren.
6. De intern begeleider leidt de groeps- en leerlingenbesprekingen in school.
7. De intern begeleider voert overleg met de schoolleiding over de kwaliteit van de onderwijszorg in school en de condities in school.
8. De stappen, procedures en beslismomenten in de onderwijszorg zijn transparant en vastgelegd in de onderwijszorgstructuur en jaarplanning van school. Ieders taak en rol in school is duidelijk.
9. Er is dossiervorming volgens wettelijke regels. Ouders hebben inzage in het dossier.
10. De school werkt in de regio structureel samen met externe partners in onderwijs en zorg ten aanzien van ondersteuning van de leerling, leraar, ouders en school.

B.3 Professionalisering

11. Leraren beschikken over competenties om de stappen uit de cyclus handelingsgericht werken uit te voeren en werken continue aan hun handelingsbekwaamheid en competenties.
12. Leraren reflecteren op hun handelen, staan open voor feedback en maken gebruik van (collegiale) ondersteuning.
13. Leraren krijgen de mogelijkheid competenties te ontwikkelen gericht op uitvoering van het handelingsgericht werken met groepsplannen gekoppeld aan opbrengstgericht werken en worden hierin gestimuleerd en gefaciliteerd.
14. De intern begeleider werkt continu aan zijn/haar competenties om leraren adequaat te begeleiden bij het uitvoeren van de stappen uit 1-zorgroute.

B.4 Kwaliteitszorg

15. In de groepsbesprekingen (zie A.7) worden de behaalde resultaten en opbrengsten systematisch besproken en ook gekoppeld aan doelen die op schoolniveau zijn geformuleerd ten aanzien van na te streven doelen voor taal/lezen en rekenen..
16. De schoolleider gebruikt na elke cyclus de verzamelde gegevens om systematisch de opbrengsten van de onderwijszorg in school te analyseren, op teamniveau te bespreken en met het team maatregelen te nemen om de kwaliteit en de opbrengsten te verbeteren.
17. De schoolleider monitort en bewaakt een goede en tijdige uitvoering van de stappen uit 1-zorgroute. De schoolleider neemt maatregelen als de uitvoering in gebreke blijft.
18. De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.
19. De school evalueert regelmatig de resultaten van de extra interventies op het gebied van leerling- en leerkrachtbegeleiding.
20. De school draagt er zorg voor dat zij over een effectief en efficiënt netwerk van externe deskundigen beschikt die de 1-zorgroute, indien nodig, zowel inhoudelijk als procesmatig kunnen ondersteunen.

Colofon

Deze kwaliteitskaart is samengesteld door Arjan Clijsen (KPC Groep) met medewerking van Wijnand Gijzen (CED Groep), Gea Spaans (PO-Raad-PK) en Sonja de Lange (NTO-Effekt) en is een uitgave van het Projectbureau Kwaliteit.

Het Projectbureau Kwaliteit draagt zorg voor de uitvoering van de Kwaliteitsagenda PO Scholen voor morgen. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de PO Raad.

Voor vragen rond de kwaliteitskaarten kunt u contact opnemen met Gea Spaans, info@schoolaanzet.nl.

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan: